

DOI: 10.33270/03233302.18  
УДК 159.922

## Актуальні напрями психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців

**РОМАНЕНКО Оксана\***

доктор психологічних наук, професор, професор кафедри юридичної психології  
Національної академії внутрішніх справ  
м. Київ, Україна  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0104-0093>

**Анотація.** Актуальність дослідження обумовлена необхідністю вдосконалення психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців в умовах воєнного стану в Україні. Мета дослідження полягає у визначенні актуальних напрямів психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців на сучасному етапі. Методологію аналізу проблеми становить загальна теорія професійної діяльності, що ґрунтується як на диференціації, так й інтеграції наявних знань у різних галузях. За результатами дослідження обґрунтовано необхідність посилення уваги до таких напрямів роботи, як психологічне супроводження екстремальних службових ситуацій та надання невідкладної психологічної допомоги. Проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвід здійснення психологічного супроводження певних аспектів діяльності поліцейських. Визначено, що екстремальні службові ситуації стосуються насамперед психологічних аспектів організації професійної кооперації з іншими службами; підвищення комунікативної компетентності поліцейського в процесі професійної взаємодії з громадянами в ситуаціях гострого конфлікту; визначення ступеня застосування легітимізованої агресії під час виконання службових завдань; навчання алгоритмів і сценаріїв прийняття рішень в умовах невизначеності. Розроблено рекомендації з удосконалення змісту та методів психологічного супроводження правоохоронців у практичних підрозділах. Обґрунтовано зміст підготовки поліцейських-консультантів у межах реалізації програми «Рівний – Рівному». Наукова новизна статті полягає в систематизації знань про психологічне супроводження професійної діяльності правоохоронців, висвітлення специфіки його основних напрямів в умовах воєнного стану. Практична значущість представлена визначенням змісту й методів удосконалення психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців.

**Ключові слова:** правоохоронна діяльність; психологічне супроводження; екстремальна службова ситуація; прийняття рішень; невідкладна психологічна допомога.

---

### Історія статті:

Отримано: 29.08.2023  
Переглянуто: 19.09.2023  
Прийнято: 04.10.2023

### Рекомендоване посилання:

Романенко О. Актуальні напрями психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців. *Юридична психологія*. 2023. № 2 (33). С. 18–25. doi: 10.33270/03233302.18.

\*Відповідальний автор

## Вступ

В умовах воєнного стану в Україні посилюються вимоги до професійної діяльності поліцейських, що водночас потребує вдосконалення системи її психологічного супроводження. Цю діяльність здійснюють в особливих умовах, в екстремальних, стресових ситуаціях, їй притаманні жорстка правова регламентація, ієрархічна структура підпорядкування, необхідність прийняття рішень із використанням владних повноважень з високим ступенем відповідальності та процесуальної самостійності.

Згідно з Порядком організації системи психологічного забезпечення поліцейських, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 6 лютого 2019 року № 88, психологічне супроводження правоохоронної діяльності є невід'ємною складовою психологічного забезпечення професійної діяльності, комплексом організаційних, просвітницьких, психологічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності працівників поліції із забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності. Психологічне супроводження правоохоронної діяльності передбачає такі напрями: консультування працівників поліції із психологічних аспектів ефективного виконання професійної діяльності відповідно до особливостей їх службової діяльності; надання консультативної та практичної допомоги працівникам поліції з питань використання прийомів ефективної комунікації під час реалізації ними завдань професійної (зокрема переговорної) діяльності; психологічне супроводження екстремальних службових ситуацій, надання невідкладної психологічної допомоги; складання психологічних портретів підозрюваних, обвинувачених осіб під час проведення оперативних заходів і слідчих дій; надання необхідної психологічної допомоги в процесі проведення допитів осіб, зокрема неповнолітніх.

Воєнний стан в Україні зумовлює необхідність посилення уваги до таких напрямів, як психологічне супроводження екстремальних службових ситуацій та надання невідкладної психологічної допомоги. Психологічне супроводження екстремальних службових ситуацій потребує формування навичок стресостійкості й ефективного прийняття рішень. Надання невідкладної психологічної допомоги передбачає не лише безпосереднє надання психологічної допомоги правоохоронцям, а й навчання їх надавати таку допомогу різним верствам населення з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

Різні аспекти опрацювання цих питань обговорюють у дослідженнях сучасних учених. Зокрема, у військовій психіатрії представлено дослідження першої хвилі стресу, тривоги та депресії в Україні (Kurapov et al., 2023). Здійснено спробу виявлення та лікування нейропсихологічних наслідків збройних конфліктів (Jain et al.,

2022). Досліджено специфіку стресу і травми втрати під час переселення цивільних біженців унаслідок російської агресії в Україні (Konstantinov, Reznik, & Isralowitz, 2022). Окреслено особливості впливу російсько-української війни на молодь (Pavlenko et al., 2022). Визначено специфіку стресових станів і психічного здоров'я українських цивільних і комбатантів під час російського вторгнення (Pavlova et al., 2022; Pinchuk et al., 2022). Проаналізовано можливі трансформації особистості поліцейського в період воєнного стану (Budanova, 2023).

## Матеріали та методи

Мета статті полягає у визначенні актуальних напрямів психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців в умовах воєнного стану в Україні. Відповідно до мети окреслено завдання дослідження: 1) з'ясувати сутність поняття психологічного супроводження професійної діяльності; 2) висвітлити зміст психологічного супроводження екстремальних службових ситуацій; 3) окреслити шляхи вдосконалення надання невідкладної психологічної допомоги особі.

Методологічну основу дослідження становить загальна теорія професійної діяльності, що ґрунтується на диференціації та інтеграції наявних знань у різних галузях. Методи дослідження: аналіз та узагальнення результатів прикладних досліджень у галузі психологічного супроводження професійної діяльності поліцейських.

## Результати й обговорення

Результати досліджень науковців засвідчують, що під час війни стрес людина переживає по-різному. За цих умов діяльність правоохоронців супроводжується підвищеним напруженням у процесі виконання службових обов'язків. Окрім традиційних стресових чинників професійної діяльності, виникають і специфічні, додаткові: усвідомлення загрози життю (біологічний страх смерті, поранення, болю, інвалідизації); перманентна готовність до бойових дій; переживання психоемоційного стресу внаслідок загибелі товаришів; стан невизначеності й необхідність миттєво реагувати на раптові події в умовах дефіциту часу; блокування базових потреб організму в повноцінному сні та відпочинку; складнощі пристосування до ускладнених умов середовища.

У зв'язку з цим поліцейські мають підвищений ризик розвитку симптомів посттравматичного стресового розладу та професійного вигорання. Попри уніфікований склад працівників різних підрозділів, ретельний професійний відбір на посади, недостатньо дослідженим залишається питання чинників ризику розвитку цих розладів, що потребує вдосконалення психодіагностичних

методів у системі психологічного супроводу правоохоронної діяльності та здійснення постійного моніторингу психоемоційних станів працівників в умовах воєнного стану. Передусім це стосується типологічних властивостей нервової системи, індивідуальних механізмів психологічного захисту, що мають як несвідомий, так і свідомий характер копінг-стратегій, а також індивідуальних рис особистості, які зумовлюють її стресостійкість і реалізацію певних стресових сценаріїв. Потребують розроблення технології створення психологічних профілів поліцейських, залежно від міри вразливості до стресорів і вчасного застосування відповідних психопрофілактичних заходів. Проблемним видається той факт, що поліцейські зрідка звертаються за психологічною допомогою, вбачаючи в цьому загрозу їхній професійній придатності.

У цьому контексті цікавим є досвід онлайн опитування 1073 франкомовних поліцейських у Швейцарії, які повідомили про свої симптоми посттравматичного стресового розладу та професійного вигорання, тривогу, депресію, думки про самогубство, стратегії подолання, професійний стрес й особистісні фактори. Кластерний аналіз результатів цього дослідження дав змогу визначити основні профілі поліцейських: тих, хто не схильний до ризику розвитку цих розладів, оскільки вони не піддаються або нечутливі до цих стресорів, а також тих, чиї індивідуально-особистісні риси та стратегії стресоподолання спричиняють ризик розвитку посттравматичного стресового розладу та професійного вигорання. Результати дослідження зумовлюють необхідність поглибленого скринінгу правоохоронців на етапі входження в професію та розроблення спеціальних психопрофілактичних програм адаптації для зміцнення функціональних стратегій подолання стресу (Soltes, Kubas, Velas, & Michalk, 2021).

Оскільки воєнний стан потребує об'єднання зусиль поліції та військових, актуальним є питання специфіки їхньої взаємодії. У зв'язку з цим корисним може бути вивчення іноземного досвіду. Зокрема, дослідження норвезьких вчених було присвячено прийняттю рішень командирами в контексті гібридної війни та зміни загроз. Експеримент мав модельований характер, із використанням сценарію, який трансформувалася мирний час у війну та повернення до мирного життя. Результати продемонстрували суттєві відмінності в перевагах командування щодо односторонніх чи міжвідомчих сил залежно від того, чи ухвалювали рішення в мирний час, на війні чи на постконфліктній фазі. З'ясовано, як рівень оперативного досвіду командирів підрозділів був пов'язаний зі перевагами міжвідомчих сил (Mattingsdal, Espevik, Johnsen, & Hystad, 2023). Дослідження такого типу має бути враховано з метою оптимізації поліцейсько-військової взаємодії під час великих криз безпеки. У процесі психологічного супроводу поліцейських в умовах

воєнного періоду це питання має бути включено до відповідних заходів інформативного, просвітницького характеру, розроблення тематичних ділових ігор і тренінгів.

В умовах воєнного стану, крім взаємодії з військовими, важливе значення має також професійна кооперація поліції зі службами надзвичайних ситуацій, швидкою допомогою та пожежною службою. Військове реагування та реагування на надзвичайні ситуації залишаються небезпечними професіями, які ставлять вимогу щодо здатності точно оцінювати загрози та приймати важливі рішення в умовах обмеження часу. Когнітивні процеси, пов'язані з цими здібностями, є складними, неодноразово були предметом специфічних досліджень. Учені виокремлюють спільні риси в оцінці загроз, розумінні та прийнятті важливих рішень для реагування на надзвичайні ситуації в поліції, військових, швидкої допомоги та пожежних службах. Аналіз чисельних досліджень дав змогу дійти висновку, що вони зосереджені здебільшого на шести параметрах: бібліометрія, мова, усвідомлення ситуації, прийняття критичних рішень, дії та оцінка. Результати засвідчують, що весь персонал військових й екстрених служб застосовує як інтуїтивні, так і формальні процеси прийняття рішень, залежно від багатьох ситуаційних та індивідуальних чинників. Недосконалість міжвідомчої кооперації може збільшити потенціал несприятливих результатів. Застосування результатів дослідження поширюється не тільки на сприяння вдосконаленню практики в кожній із зазначених служб, а й забезпечує основу прийняття рішень у динамічних контекстах професійної взаємодії (Penney, Launder, Cuthbertson, & Thompson, 2022). Встановлено також, що поліцейські з військовим досвідом потребували довшого проміжку часу, щоб оцінити ситуацію, але швидше обирали курс дій та дотримувалися його (Shortland, Thompson, & Alison, 2020).

Іншою проблемою, що постає в професійній діяльності поліції в умовах воєнного часу, є проблеми спілкування з громадянами, які під впливом обставин мають різноманітні травми психіки, можуть перебувати в несприятливих психоемоційних станах: стресу, тривожності, депресії, відчаю, фрустрації, афекту. Це потребує високого рівня комунікативної компетентності, застосування толерантних засобів ведення діалогу між працівниками правоохоронних органів і населенням, обґрунтованого вибору силових або ненасильницьких методів професійної взаємодії, прийняття рішення щодо застосування зброї.

У зв'язку із цим актуалізується проблема легітимізованої агресії поліцейського, яка може відігравати роль ефективного інструменту в професійній діяльності. Згідно з результатами спеціально проведеного дослідження, переважна більшість поліцейських вважають вияв агресії

виправданим у ситуаціях очевидної загрози життю та здоров'ю особи. Водночас правоохоронці зазначають, що агресія може виявлятися через провокації громадян, демонстративне приниження поліцейського. Опитані правоохоронці схиляються до думки, що надмірний вияв агресії може бути спричинений складнощами в самоконтролі та подоланні таких емоцій, як гнів, роздратування та обурення (Kovach, 2023).

Емоційну реактивність поліцейських досліджували в прийнятті рішень із застосуванням силових методів. Виявлено, що здатність спокійно реагувати й адекватно оцінювати ситуації пов'язана з формуванням точної та результативної поведінки, яка є ознакою досвіду в правоохоронній діяльності (Ta, Lande, & Suss, 2021). Поміж найвпливовіших чинників визначають професійний досвід поліцейських, закони та нормативні акти, особистість поліцейського, характер взаємодії з колегами та керівниками, рівень агресивності цивільної особи та її попереднє знайомство з поліцією (Feys et al., 2022).

Виникнення гостроконфліктних, нестандартних ситуацій, які супроводжують професійну взаємодію, потребує висвітлення цих питань під час здійснення психологічного супроводження професійної діяльності поліцейських. Психологічні аспекти цієї проблеми безпосередньо пов'язані із суто правовим питанням презумпції правоти поліцейського, яка представлена в законодавчих системах різних країн світу.

У дослідженні американських учених здійснено аналіз реакцій офіцера поліції на смертельні випадки зіткнення з громадськістю з метою розуміння ситуаційних характеристик, які впливають на прийняття рішень. У США комунікація між поліцейськими та громадянами є звичною справою, тому резонансні конфлікти виявляють гостре напруження, наявне між поліцією та громадянами, коли силу застосовують неналежно. Дослідження було спрямоване на визначення ситуаційних контекстів, які впливають на прийняття рішень офіцером у зіткненнях із небезпекою. Було проаналізовано відповіді 39 офіцерів на 233 симуляції зіткнень із громадськістю з використанням системи навчання володіння вогнепальною зброєю, згідно з кодуванням продуктивності учасників за одним із п'яти можливих результатів (пас; промах у ціль; здійснення пострілу першим за підозрілих сигналів; прицільний постріл і передчасний постріл). Найпоширенішим результатом був пас (44,6 %), за ним слідували здійснення пострілу першим за підозрілих сигналів (29,6 %) і промахи в ціль (12,9 %). Контент-аналіз ситуаційних факторів засвідчив, що в усіх сценаріях рішення поліцейських найчастіше ґрунтувалося на підозрілих сигналах, факторах навколишнього середовища та наявності вогнепальної зброї (Cook, Summers, Paulk, & Kirsch, 2022).

Психологічні аспекти застосування зброї мають поєднуватися зі спеціальними тактичними тренінгами. Зокрема, у процесі професійної підготовки американських поліцейських було проведено порівняльне дослідження ефективності традиційного 90-хвилинного тренінгу з вогнепальної зброї та спеціально розробленого тренінгу із втручання. Навчання із втручання охоплювало теоретичні та практичні тренування з тактичного контролю погляду, усвідомлення ситуації та зорової уваги, натомість контрольне навчання було зосереджено на точності та швидкості. Під час попереднього та підсумкового тестів вимірювали рівень тактичної підготовки й ефективність виконання завдання. Якщо цей тренінг було визначено як когнітивний, кількість правильних рішень збільшувалася. Результати засвідчили, що тренування цілеспрямованого контролю погляду та зорової уваги покращує ефективність прийняття рішень, час реакції і тактичне керування положенням дула під час стрільби. Дослідники стверджують, що теоретичні тренування з тактичного контролю погляду та зорової уваги мають більший вплив на ефективність прийняття рішень поліцейськими, ніж традиційні тренування з вогнепальної зброї, і рекомендують правоохоронним органам включити в тренування вправи «стріляти/не стріляти» на основі сприйняття та проводити регулярні тести для щорічної перекваліфікації офіцерів із вогнепальної зброї (Heusler, & Sutter, 2022).

Цей досвід є корисним для вдосконалення тренінгів із застосування зброї в системі психологічного супроводження правоохоронної діяльності. Поліцейські часто опиняються в потенційно небезпечних ситуаціях, у яких вони покладаються на свою здатність швидко ідентифікувати загрози й відповідно реагувати. Водночас аналіз спеціальних досліджень засвідчує, що цілеспрямована підготовка значно скорочує час виявлення загроз і підвищує ефективність прийняття рішень в екстремальних ситуаціях.

В умовах стресу посилюються ризики помилкового прийняття рішення. Це привертає увагу до психологічних аспектів прийняття рішень в діяльності правоохоронців. Теорія прийняття рішень дає змогу з більшою вірогідністю передбачати структуру й спрямованість професійної діяльності. При визначенні ступеня ризику в певній ситуації найбільш значущими є дві змінні: суб'єктивна вірогідність програшу та величина втрат. У процесі порівняльного дослідження встановлено, що група респондентів із відсутністю практичного досвіду професійної діяльності має більше взаємозв'язків з ризиком, ніж із раціональністю, а група поліцейських із професійним практичним досвідом більше раціоналізує свої рішення (Masian, 2023).

Для вітчизняної практики корисним може бути аналіз використання спеціальних стратегій

стресоподолання з метою мінімізації невизначеності на різних етапах прийняття рішень у критичних інцидентах із високим ризиком, зокрема, алгоритмів зі спеціальним переліком тактик (Heuvel, Alison, & Power, 2014). Результати досліджень засвідчують, що успішне застосування алгоритмів у професійній діяльності поліцейського підвищує загальну прийнятність цієї технології (Hobson, Yesberg, Bradford, & Jackson, 2023).

Іншим напрямом психологічного супроводу професійної діяльності правоохоронців в умовах воєнного стану є надання невідкладної психологічної допомоги. Ця допомога стосується поліцейських і членів їхніх сімей. У межах програми «Рівний – Рівному» формується новий напрям надання психологічної допомоги як сфери первинної взаємодії працівників поліції, які опинилися в складних професійних чи життєвих ситуаціях. Це дасть змогу здійснювати первинне втручання в різноманітні проблеми колег на ранніх етапах їх виникнення. Поліцейські-консультанти, які пройшли спеціальне навчання, мають стати першими помічниками представників психологічної служби, керівників підрозділів, працівників кадрового забезпечення. Вбачається доцільним уведення в програму підготовки поліцейських-консультантів базових знань з кризової психологічної допомоги: 1) ознайомлення із загальними факторами психотерапевтичної дії (універсальність проблем, прийняття, спонукання до альтруїзму, саморозкриття, катарсис, зворотний зв'язок, надання інформації); 2) навчання основ психоедукації, що полягає в наданні інформації стосовно якісних змін свідомості людини в умовах стресу, різних типів реагування: від помірному й тимчасового стресу до складних психічних травм, які мають негативні наслідки для здоров'я, зокрема посттравматичний стресовий розлад; 3) розгляд основних ознак кризової інтервенції: сприяння вираженню сильних емоцій; зменшення негативних почуттів завдяки процесу повторення; відкриття доступу до дослідження гострих проблем; формування розуміння актуальних проблем для підтримки клієнта; створення фундаменту для прийняття людиною пережитого досвіду; визначення ресурсів для опрацювання проблеми; 4) відпрацювання практичних технік стабілізації психоемоційного стану: заземлення, антистресового дихання, медитативних вправ; 5) висвітлення специфіки різних психічних станів особистості (стресу, тривожності, депресії, агресії, афекту, фрустрації, апатії, емоційного вигорання тощо), їх зовнішніх виявів і надання першої психологічної допомоги.

## Висновки

Ускладнення професійної діяльності правоохоронців в умовах воєнного стану зумовлює посилення уваги до таких напрямів роботи, як психологічне супроводження екстремальних службових ситуацій та надання невідкладної психологічної допомоги. Екстремальні службові ситуації стосуються насамперед психологічних аспектів організації професійної кооперації з іншими службами; підвищення рівня комунікативної компетентності поліцейського в процесі професійної взаємодії з громадянами в ситуаціях гострого конфлікту; визначення міри застосування легітимізованої агресії під час виконання службових завдань; навчання алгоритмів і сценаріїв прийняття рішень в умовах невизначеності. Надання невідкладної психологічної допомоги має реалізуватися шляхом підготовки поліцейських-консультантів за такими напрямками: ознайомлення із загальними факторами психотерапевтичної дії; навчання основ психоедукації; опанування основних технік кризової інтервенції; відпрацювання практичних технік стабілізації психоемоційного стану; висвітлення специфіки різних психічних станів особистості, їх зовнішніх виявів і правил надання першої психологічної допомоги.

Удосконалення психологічного супроводження професійної діяльності слід здійснювати як на рівні окремого працівника, шляхом нейтралізації стресу на основі спеціальних програм, так і на рівні підрозділу, що ґрунтується на діагностиці групових процесів у стресових ситуаціях, а також проведенні заходів для профілактики їх виникнення. У процесі психологічного супроводження пріоритетними вбачаються такі методи: психодіагностичні технології визначення психологічних профілів правоохоронців залежно від ступеня вразливості до стресорів; скринінг у процесі здійснення моніторингу психоемоційних станів працівників в умовах воєнного стану; методи діагностики стресових ситуацій з визначенням індивідуальних стресових сценаріїв; спеціалізовані тренінги, спрямовані на формування психологічних навичок прийняття рішень, оптимізації рівня легітимізованої агресії поліцейських, організації міжособистісної та мужвдомчої взаємодії; методи навчання працівників навичок надання невідкладної психологічної допомоги та самопомоги в процесі подальшої реалізації програми «Рівний – Рівному» в практичних підрозділах Національної поліції України.

## References

- [1] Budanova, M. (2023). Martial law and Possible Transformation of the Policeman's Personality. *Legal psychology*, 1(32), 79-85. doi: 10.33270/03233201.79.
- [2] Cook, R., Summers, D., Paulk, R., & Kirsch, E. (2022). Police officer responses to deadly encounters with the public: Understanding situational characteristics that impact decision-making. *Policing (Oxford)*, 16(3), 355-369. doi: 10.1093/policing/paac026.
- [3] Feys, Y., Van Thienen, B., Van den Bulck, S., Van Poucke, K., Torreele, R., Van Damme, A., & Verhage, A. (2022). The complexity of police decisions: A collaborative study on police decision-making in Belgium. *Policing (Oxford)*, 16(3), 405-426. doi: 10.1093/policing/paac030.
- [4] Heusler, B., & Sutter, C. (2022). Shoot or Don't shoot? Tactical gaze control and visual attention training improves police cadets' decision-making performance in live-fire scenarios. *Frontiers in Psychology*, 1. doi: 10.3389/fpsyg.2022.798766.
- [5] Heuvel, C., Alison, L., & Power, N. (2014). Coping with uncertainty: Police strategies for resilient decision-making and action implementation. *Cognition Technology and Work*, 16, 25-45. doi: 10.1007/s10111-012-0241-8.
- [6] Hobson, Z., Yesberg, J.A., Bradford, B., & Jackson, J. (2023). Artificial fairness? Trust in algorithmic police decision-making. *Journal of Experimental Criminology*, 19(1), 165-189. doi: 10.1007/s11292-021-09484-9.
- [7] Jain, N., Prasad, S., Czerth, Z., Chodnekar, S.Y., Mohan, S., & Savchenko, E., (et al.). (2022). War psychiatry: identifying and managing the neuropsychiatric consequences of armed conflicts. *Journal of Primary Care & Community Health*, 13. doi: 10.1177/21501319221106625.
- [8] Konstantinov, V., Reznik, A., & Isralowitz, R. (2022). The impact of the Russian-Ukrainian war and relocation on civilian refugees. *J Loss Trauma*, 28, 267-269. doi: 10.1080/15325024.2022.2093472.
- [9] Konstantinov, V., Reznik, A., & Isralowitz, R. (2022). Update: civilian refugees of the Russian-Ukrainian war. *J Loss Trauma*, 28(6), 568-570. doi: 10.1080/15325024.2022.2135288.
- [10] Kovach, O. (2023). Pre-conditions of legitimate display of aggression are in professional activity of policemen. *Legal psychology*, 1(32), 101-111. doi: 10.33270/03233201.101.
- [11] Kurapov, A., Danyliuk, I., Loboda, A., Kalaitzaki, A., Kowatsch, T., Klimash, T., & Predko, V. (2023). Six months into the war: a first-wave study of stress, anxiety, and depression among in Ukraine. *Frontiers Psychiatry*, 14. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1190465.
- [12] Masian, A.V. (2023). Formation of adaptive stress damper mechanisms at different stages of decision-making in the professional activities of police officers. *Scientific Perspectives*, 7(37), 636-649. doi: 10.52058/2708-7530-2023-7(37)-636-649.
- [13] Mattingsdal, J., Espevik, R., Johnsen, B.H., & Hystad, S. (2023). Exploring why police and military commanders do what they do: An empirical analysis of decision-making in hybrid warfare. *Armed Forces and Society*. doi: 10.1177/0095327X231160711.
- [14] Pavlenko, V., Kurapov, A., Drozdov, A., Korchakova, N., Reznik, A., & Isralowitz, R. (2022). Ukrainian "help" profession women: war and location status impact on well-being. *J Loss Trauma*, 28, 92-955. doi: 10.1080/15325024.2022.2105482.
- [15] Pavlova, I., Graf-Vlachy, L., Petrytsa, P., Wang, S., & Zhang, S. (2022). Early evidence on the mental health of Ukrainian civilian and professional combatants during the Russian invasion. *Eur Psychiatry*, 65(1). doi: 10.1192/j.eurpsy.2022.2335.
- [16] Penney, G., Launder, D., Cuthbertson, J., & Thompson, M.B. (2022). Threat assessment, sense making, and critical decision-making in police, military, ambulance, and fire services. *Cognition, Technology and Work*, 24(3), 423-439. doi: 10.1007/s10111-022-00694-3.
- [17] Pinchuk, I., Goto, R., Pimenova, N., Kolodezhny, O., Guerrero, A., & Skokauskas, N. (2022). Mental health of helpline staff in Ukraine during the 2022 Russian invasion. *Eur Psychiatry*, 65(1). doi: 10.1192/j.eurpsy.2022.2306.
- [18] Shortland, N., Thompson, L., & Alison, L. (2020). Police perfection: Examining the effect of trait maximization on police decision-making. *Frontiers in Psychology*, 11. doi: 10.3389/fpsyg.2020.01817.
- [19] Soltes, V., Kubas, J., Velas, A., & Michalk, D. (2021). Occupational safety of municipal police officers: Assessing the vulnerability and riskiness of police officers' work. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(11). doi: 10.3390/ijerph18115605.
- [20] Ta, V.P., Lande, B., & Suss, J. (2021). Emotional reactivity and police expertise in use-of-force decision-making. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 36(3), 513-522. doi: 10.1007/s11896-020-09428-5.

### Список використаних джерел

- [1] Буданова М. Воєнний стан і можливі трансформації особистості поліцейського. *Юридична психологія*. 2023. № 1 (32). С. 79–85. doi: 10.33270/03233201.79.
- [2] Cook R., Summers D., Paulk R., Kirsch E. Police officer responses to deadly encounters with the public: Understanding situational characteristics that impact decision-making. *Policing (Oxford)*. 2022. No. 16 (3). P. 355–369. doi: 10.1093/polic/paac026.
- [3] Feys Y., Van Thienen B., Van den Bulck S., Van Poucke K., Torreele R., Van Damme A., Verhage, A. The complexity of police decisions: A collaborative study on police decision-making in Belgium. *Policing (Oxford)*. 2022. Vol. 16 (3). P. 405–426. doi: 10.1093/polic/paac030.
- [4] Heusler B., Sutter C. Shoot or Don't shoot? Tactical gaze control and visual attention training improves police cadets' decision-making performance in live-fire scenarios. *Frontiers in Psychology*. 2022. No. 1. doi: 10.3389/fpsyg.2022.798766.
- [5] Heuvel C. Coping with uncertainty: Police strategies for resilient decision-making and action implementation. *Cognition Technology and Work*. 2014. Vol. 16. P. 25–45. doi: 10.1007/s10111-012-0241-8.
- [6] Hobson Z., Yesberg J. A., Bradford B., Jackson J. Artificial fairness? Trust in algorithmic police decision-making. *Journal of Experimental Criminology*. 2023. Vol. 19 (1). P. 165–189. doi: 10.1007/s11292-021-09484-9.
- [7] Jain N., Prasad S., Czerth Z., Chodnekar S. Y., Mohan S., Savchenko E. et al. War psychiatry: identifying and managing the neuropsychiatric consequences of armed conflicts. *Journal of Primary Care & Community Health*. 2022. No. 13. doi: 10.1177/21501319221106625.
- [8] Konstantinov V., Reznik A., Isralowitz R. The impact of the Russian–Ukrainian war and relocation on civilian refugees. *J Loss Trauma*. 2022. No. 28. P. 267–269. doi: 10.1080/15325024.2022.2093472.
- [9] Konstantinov V., Reznik A., Isralowitz R. Update: civilian refugees of the Russian-Ukrainian war. *J Loss Trauma*. 2022. Vol. 28. Issue 6. P. 568–570. doi: 10.1080/15325024.2022.2135288.
- [10] Ковач О. Передумови легітимного вияву агресії в професійній діяльності поліцейських. *Юридична психологія*. 2023. № 1 (32). С. 101–111. doi: 10.33270/03233201.101.
- [11] Kurapov A., Danyliuk I., Loboda A., Kalaitzaki A., Kowatsch T., Klimash T., Predko V. Six months into the war: a first-wave study of stress, anxiety, and depression among in Ukraine. *Frontiers Psychiatry*. 2023. No. 14. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1190465.
- [12] Масян А. В. Формування механізмів стресоподолання на різних етапах прийняття рішень у професійній діяльності поліцейських. *Наукові перспективи*. 2023. № 7 (37). С. 636–649. doi: 10.52058/2708-7530-2023-7(37)-636-649.
- [13] Mattingsdal J., Espevik R., Johnsen B. H., Hystad S. Exploring why police and military commanders do what they do: An empirical analysis of decision-making in hybrid warfare. *Armed Forces and Society*. 2023. doi: 10.1177/0095327X231160711.
- [14] Pavlenko V., Kurapov A., Drozdov A., Korchakova N., Reznik A., Isralowitz R. Ukrainian «help» profession women: war and location status impact on well-being. *J Loss Trauma*. 2022. No. 28. P. 92–95. doi: 10.1080/15325024.2022.2105482.
- [15] Pavlova I., Graf-Vlachy L., Petrytsa P., Wang S., Zhang S. Early evidence on the mental health of Ukrainian civilian and professional combatants during the Russian invasion. *Eur Psychiatry*. 2022. No. 65 (1). doi: 10.1192/j.eurpsy.2022.2335.
- [16] Penney G., Launder D., Cuthbertson J., Thompson M. B. Threat assessment, sense making, and critical decision-making in police, military, ambulance, and fire services. *Cognition, Technology and Work*. 2022. No. 24 (3). P. 423–439. doi: 10.1007/s10111-022-00694-3.
- [17] Pinchuk I., Goto R., Pimenova N., Kolodezhny O., Guerrero A., Skokauskas N. Mental health of helpline staff in Ukraine during the 2022 Russian invasion. *Eur Psychiatry*. 2022. No. 65(1). doi: 10.1192/j.eurpsy.2022.2306.
- [18] Shortland N., Thompson L., Alison L. Police perfection: Examining the effect of trait maximization on police decision-making. *Frontiers in Psychology*. 2020. Vol. 11. doi: 10.3389/fpsyg.2020.01817.
- [19] Soltes V., Kubas J., Velas A., Michalk D. Occupational safety of municipal police officers: Assessing the vulnerability and riskiness of police officers' work. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. No. 18 (11). doi: 10.3390/ijerph18115605.
- [20] Ta V. P., Lande B., Suss J. Emotional reactivity and police expertise in use-of-force decision-making. *Journal of Police and Criminal Psychology*. 2021. No. 36 (3). P. 513–522. doi: 10.1007/s11896-020-09428-5.

# Actual Directions of Psychological Accompaniment of Professional Activity of Policemen

**ROMANENKO Oksana**

Doctor of Psychology, Professor, Professor of the Department of Legal Psychology of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0104-0093>

**Abstract.** The relevance of the study is due to the need to improve the psychological support of the professional activity of law enforcement officers in the conditions of martial law in Ukraine. The purpose of the study is to determine the current directions of psychological support of the professional activity of law enforcement officers at the current stage. The methodology of problem analysis was formed by the general theory of professional activity, which is based on both differentiation and integration of existing knowledge in various fields. According to the results of the study, the need to increase attention to such areas as psychological support in extreme service situations and providing emergency psychological assistance is substantiated. The foreign and domestic experience of providing psychological support for certain aspects of police officers' activities was analyzed. It was determined that extreme service situations concern primarily the psychological aspects of organizing professional cooperation with other services; increasing the communicative competence of the police officer in the process of professional interaction with citizens in situations of acute conflict; determination of the degree of use of legitimized aggression in the performance of official tasks; learning algorithms and decision-making scenarios under conditions of uncertainty. Recommendations for improving the content and methods of psychological support of law enforcement officers in practical units have been developed. The content of the training of police consultants as part of the implementation of the "Rivny – Rivnomy" program is substantiated. The scientific novelty of the article consists in the systematization of knowledge about the psychological support of the professional activity of law enforcement officers, highlighting the specifics of its main directions in the conditions of martial law. The practical significance is represented by the definition of the content and methods of improving the psychological support of the professional activity of law enforcement officers.

**Keywords:** law enforcement activity; psychological support; extreme service situations; decision-making; emergency psychological help.